

Arany János balladaköltészete

„NEM VAGYOK ÉN CSAPODÁR”

1. feladat

Alább az Ágnes asszony című balladával kapcsolatos kérdésekre adandó válaszokat olvashatod.

1. A balladát három szerkezeti egységre bonthatjuk:

- I.: 1–4. vsz. A mű első része azt meséli el, hogyan tudódik ki Ágnes tette.

Helyszín: a patakpart.

Idő: egy-két óra lehet.

Cselekmény: Ágnes a patakban mossa a lepedőjét. Szándéka: eltitkolni a gyilkosságot.

- II.: 5–19. vsz. A második egységben Ágnes megőrülése és a bírák ítélete áll a középpontban.

Helyszín: Ágnes a börtönben (5–9. vsz.) és Ágnes a bírák előtt (10–19. vsz.).

Idő: néhány nap.

Cselekmény: Ágnes megőrül, és a bírák hazaengedik.

- III.: 20–26. vsz. Ágnes rögeszmés cselekedetét mutatja be.

Helyszín: a patakpart.

Idő: sok év (végtelenített idő).

Cselekmény: Ágnes mossa a tiszta, ronggyá foszlott lepedőt. Az isteni igazságszolgáltatás az asszony véget nem érő bűnhődése.

2. A versszakok végén ismétlődő sor érzelmi reagálás a történetekre.

Feltehetően az elbeszélői szólamot emeli ki. (Ezt bizonyítja, hogy a refrén a versszakon belül formailag is elkülönül az előtte álló négy sortól.) Az elbeszélő vagy a többi szereplő sokféle viszonyulását (csodálkozás, szörnyülködés, rettenet, ijedelem, szájalom stb.) fejezi ki.

3. Az utcagyerek, a szomszéd nők és a hajdú.

4. 7. vsz.: „Ha ez a kis fény nem volna,
Úgy gondolja: *megőrülne.*”

9. vsz.: „Szöghaját is megsimítja
Nehogy azt higgyék: *megbomlott.*”

13. vsz.: „Hallja a hangot, érti a szót,
S míg azt érti: »meg nem őrül.«”

5. Ágnes asszony józan eszének a jelképe.

6. Záporkönnye:

1. „Liliomról pergő harmat,”

2. „Hulló vizgyöngy hattyu tollán.”

(15. versszak)

(Az Ágnes név latin eredetű, bárányt, vagyis ártatlant jelent. Lásd: Isten báránya.)

7. Megszánják és hazaengedik. Az ítéletet Istenre bízzák. (19. versszak)

8. „Virradattól késő estig” (22. vsz.)

„Holdvilágos éjjelenkint” (23. vsz.)

„És ez így megy évrül-évre;

Téli-nyáron, szünet nélkül” (24. vsz.)

„Őszbe fordul a zilált haj” (25. vsz.)

„Régi rongyát mossa, mossa” (26. vsz.)

9. A harmadik szerkezeti egységben a „tisza a gyolcs, / Benne többé semmi vérjel” sorok.

10. Lehetséges tartalmi elemek:

Egyetértesz, mert

- nem Ágnes követte el a gyilkosságot, hanem a szeretője
- nem biztos, hogy Ágnes asszony a szeretőjét gyilkosságra bujtotta fel, ezt csak a szeretője vallotta
- Ágnes elméje megbomlott, a börtönbüntetésnek semmi értelme nem lett volna
- nagyobb erkölcsi megtisztulást jelent a büntetésnél a bűnhődés folyamata
- a földi igazságszolgáltatásnál magasabb bíróság az isteni ítélőszék

Nem értesz egyet, mert

- ha nem is Ágnes követte el a gyilkosságot, megcsalta a férjét, és a szeretőjét gyilkosságra buzdította
- el akarta titkolni a gyilkosságot, így a szeretője tettestársa lett
- a szörnyű tett előtt tisztában kellett lennie a cselekedete súlyával
- együgyűsége nem menti fel, a bírácoknak orvosszakértőt kellett volna hívniuk
- a bírác nem lehetnek elfogultak, hiába szánták az asszonyt, a törvény betűjét be kellett volna tartaniuk

Természetesen más válaszok is jók, sőt az is, ha írtál indokokat, de nem tudtál egyértelműen állást foglalni.

2. feladat

Alább a Szondi két apródja, a Tengeri-hántás és a Vörös Rébék című Aranyballadával kapcsolatos kérdésekre adandó válaszokat találod.

1. Szondi két apródja a „lobogós hadi kopja” alatt, a török követ, miközben a hegyoromra megy feléjük. A háttérben a török sereg látható.

2. Három. A „drégeli rom”, vele szemben a hegyorom, ahol az apródok énekelnek. A harmadik helyszín a völgy, ahol „Ali győzelem-ünnepet ület”. Itt hangzik el az Ali és szolgája közti párbeszéd.

3. Az apródok énekelnek az előzményekről, az ostrom történetéről. Ali a – vélhetően – áruló követét („Márton, az orosz pap”) küldte Szondihoz, hogy adja meg magát, különben a törökök megölnék mindenkit.

4. A jóléttel csábítja (6. és 8. vsz.). Az éjszaka veszélyeivel ijesztgeti (10. vsz.) és Ali haragjával (18. vsz.) fenyegeti.

5. A tizenhatodik versszakban. Dicsőíteni kezdi Szondit. Szondi nagyságát és ezzel együtt az apródok erkölcsi fölényét bizonyítja.

6. A falu lakói este körülülnek a tüzet, és kukoricát fosztanak. Egyikük, feltehetően egy idősebb, tekintélyesebb ember (férfi vagy nő) munka közben elmeséli Dalos Eszti és Tuba Ferkó történetét.

7. A mesélő kiszól a történetből, reagál a környezetére. Ezek a kiszólások mindig kapcsolatban maradnak az adott versszakban elmondott történetrészlettel. Pl. 11. vsz.: „*Ki-kimén a temetőbe*” és „*- Kuvikol már, az ebanya! –*” (A kuvik a néphit szerint halálmadár.)

Vagy: 12. vsz.: „*Behunyt szemmel jár-kei a holdvilágon*” és „*- Ne aludj, hé! vele álmodsz –*”

8. Egyenes vonalú, keretes szerkezetű. (Az első versszakot variálva és nyomtatékosítva ismétli meg az utolsó versszak.)

9. A kísértés, a bennünk élő gonosz szimbóluma. Ezt a démont nem lehet elpusztítani, lehetetlen védekezni ellene. A keretversszakok idősíkváltása is ezt bizonyítja: az első versszak múlt ideje („elrepült”) örök jelenné válik az utolsó versszakban („most repül”, „Száll a lelke, vég ne’kül”).

10. Rebi néni, a Vörös Rébék rábeszélte Pörge Danit, hogy vegye el a könnyű erkölcsű („cifra”) Terát. Dani hamar megbánta, hogy hallgatott a kerítőnőre, most már nem engedi, hogy betegye a lábát a házába. Rebi néni titokban mégis eljár Terához, ajándékokat hoz a kasznártól (uradalmi intéző), hogy elcsábítsa a férfi számára a lányt. Tera tetteti és kéreti magát („Nem vagyok én csapodár.”), de végül fogadja a kasznárt. Gyereke születik tőle, Pörge Dani pedig visszazavarja gyerekestől a szüleihez. Pörge Dani lelövi Rebi nénit, aki a faluban lakók szerint varjává változik, és folyton Dani nyomában van. A gyilkosság miatt a törvény üldözi a fiút, aki bujdosni kényszerül. Találkozik a kasznárral, és megöli. Bujdosása közben kirabol, talán meg is öl egy kereskedőt („Hajtja éh: »megállj, görög!«”). Pörge Danit végül valószínűleg felakasztották. (Ez a 12. versszakból derül ki.)